

Dosarul nr. 2ra-888/19

Prima instanță: Judecătoria Drochia sediul Rîșcani (jud. M. Săjin)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. A. Albu, A. Toderaș, E. Bejenaru)

ÎNCHEIERE

15 mai 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Dumitru Mardari

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de către Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Petru Tincu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și procurorului-șef al raionului Glodeni Pavel Cebotari cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și obligarea prezentării scuzelor oficiale

împotriva deciziei din 16 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost admis apelul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și modificată hotărârea din 2 noiembrie 2017 a Judecătoriei Drochia sediul Rîșcani

constată:

La 30 martie 2017, Petru Tincu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, procurorului-șef al raionului Glodeni Pavel Cebotari cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și obligarea prezentării scuzelor oficiale.

În motivarea acțiunii a invocat că prin sentința din 23 iunie 2016 a Judecătoriei Glodeni, menținută prin decizia din 7 noiembrie 2016 a Curții de Apel Bălți, dânsul a fost achitat de învinuirea adusă ilegal de către procuror în baza art. 264/1 alin. (3) Cod penal, din lipsa elementelor infracțiunii.

A menționat că pe parcursul urmăririi penale, procurorul, nu numai că ilegal l-a atras la răspundere penală, dar și ilegal a aplicat în privința lui restricția de a nu părăsi localitatea, având domiciliul în satul XXXXX raionul XXXXX. La fel, pe parcursul judecării cauzei, acuzatorul de stat și-a modificat acuzarea în sensul agravării, fapt confirmat prin decizia din 7 noiembrie 2016 a Curții de Apel Bălți.

A susținut că procurorul a remis cauza în instanța de judecată, unde pe parcursul unei perioade de 3 ani și 7 luni a fost supus unor presiuni psihice, legate de participarea în ședințe și amenințări cu aplicarea pedepsei penale.

Pe parcursul acestei perioade au avut loc 27 de ședințe de judecată la Judecătoria Glodeni și 8 ședințe de judecată la Curtea de Apel Bălți, la care dânsul a suportat cheltuieli legate de transport în sumă totală de 670 de lei.

A susținut că presiunile psihice au fost exprimate și prin faptul că dânsul a fost acuzat de către procuror de săvârșirea infracțiunii legate de întrebuințarea XXXXX XXXXX, urmată de un disconfort pentru viața personală și a familiei sale.

Astfel, după ce a fost răspândită informația că el întrebuințează XXXXX XXXXX, conducând automobilul în această stare, în familia sa au început certurile, având probleme și cu serviciul, deoarece nimeni nu dorește să-1 angajeze.

Fiindu-i aplicată măsura preventivă, obligația de nepărăsire a localității, a fost lipsit de dreptul de a se deplasa pe teritoriul țării.

În așa mod, ținând cont de gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală, rezonanța cărei s-a extins asupra familiei, prietenilor, vecinilor, sătenilor, angajatori de muncă, precum și lipsirea de dreptul de a se deplasa prin țară, a considerat că compensația bănească care poate atenua suferințele psihice este suma de 50000 de lei.

Și-a întemeiat pretențiile în baza dispozițiilor art. 1405, 1422, 1423 Cod civil, art. 238-241 CPC.

A solicitat admiterea acțiunii, încasarea din contul statului în beneficiul său a prejudiciului material în sumă de 670 de lei, cheltuielile de asistență juridică în sumă de 3000 de lei și prejudiciul moral în sumă de 50000 de lei, obligarea procurorului-șef al Procuraturii r-nul Glodeni Pavel Cebotari să prezinte scuzele oficiale prin intermediul unei scrisori oficiale la Primăria sat. Dușmani r-nul Glodeni.

Prin încheierea din 12 iunie 2017 a Judecătoriei Drochia sediul Rîșcani, a fost admis demersul Ministerului Justiției al Republicii Moldova și atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova.

Prin hotărârea din 2 noiembrie 2017 a Judecătoriei Drochia sediul Rîșcani, acțiunea a fost admisă parțial.

A fost încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Petru Tincu, prejudiciul material în sumă de 567,20 de lei, cheltuielile de asistență juridică în sumă de 3000 de lei și prejudiciul moral în sumă de 35000 de lei.

În rest, cerințele lui Petru Tincu au fost respinse ca neîntemeiate.

Prin încheierea din 22 martie 2018 a Curții de Apel Bălți, a fost restituită cererea de apel depusă de către Procuratura raionului Rîșcani împotriva hotărârii din 2 noiembrie 2017 a Judecătoriei Drochia sediul Rîșcani, în temeiul art. 369 alin. (1) lit. d) CPC, ca fiind depusă de o persoană care nu este în drept să declare apel.

Prin decizia din 6 iunie 2018 a Curții Supreme de Justiție, a fost respins recursul declarat de către Procuratura raionului Rîșcani și menținută încheierea din 22 martie 2018 a Curții de Apel Bălți.

Prin decizia din 16 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți, a fost admis apelul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și modificată hotărârea din 2 noiembrie 2017 a Judecătoriei Drochia sediul Rîșcani, în partea ce ține de încasarea prejudiciului moral cu micșorarea sumei de 35000 de lei încasată până la suma de 10000 de lei.

În rest, hotărârea primei instanțe a fost menținută.

La 6 februarie 2019, Procuratura Generală a Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 16 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea parțială a deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi hotărâri de reducere a cuantumului prejudiciului moral stabilit de instanța de apel, de la 10000 de lei la 5000 de lei.

În motivarea recursului cu referire la prevederile art. 274 alin. (1) CPP, a invocat că toate acțiunile organului de urmărire penală au fost necesare pentru stabilirea circumstanțelor cazului și în scopul stabilirii adevărului.

Față de Petru Tincu nu a fost aplicată măsura preventivă sub formă de arest preventiv.

În acest mod, în cadrul urmăririi penale, lui Petru Tincu i-au fost respectate toate drepturile procedurale prevăzute de Codul de procedură penală.

Având în vedere pct. 5.3 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale, recurentul a subliniat că toate acțiunile organului de urmărire penală au fost efectuate în conformitate cu prevederile legale, totodată, nefiind dovedită vinovăția organului de urmărire penală sau a procuraturii printr-o sentință judecătorească.

A obiectat că instanțele de judecată ierarhic inferioare au aplicat eronat prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

La determinarea prejudiciului moral instanța de judecată urmează să respecte criteriul echității, care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie fie juste, raționale, echitabile, adică în așa fel trebuie stabilite încât să asigure efectiv o compensare suficientă și nicidecum exagerată a prejudiciului moral cauzat.

Iar faptul că Petru Tincu ar fi suferit un anumit stres și o stare de frustrare nu a fost probat în instanța de judecată prin careva certificate sau concluzii medicale.

La 8 februarie 2019, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 16 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

În motivarea recursului a invocat că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat normele de drept material care reglementează aprecierea prejudiciului material și moral.

Astfel, a indicat că dispozițiile art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, stabilesc că este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

A menționat că Petru Tincu nu a prezentat probe concludente prin care să se ateste faptul că bănuiala sa ar fi avut careva efecte negative asupra reputației sale.

În opinia recurentului Ministerului Justiției al Republicii Moldova, acțiunea este neîntemeiată, în condițiile în care conform prevederilor enunțate, rezultă expres că nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului, în acest

sens este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept.

Efectuarea măsurilor operative de investigație este obligația organului de urmărire penală, care are drept scop de a descoperi circumstanțele și persoana care a comis infracțiunea.

Cât privește prejudiciul moral încasat a remarcat că despăgubirea acordată de CtEDO în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințele psihice și fizice.

Prejudiciul moral reprezintă o pagubă care este cauzată individului prin vătămarea unui interes personal nepatrimonial și urmează a fi privit ca o compensare și nicidecum ca obținerea unor foloase necuvenite.

Cu referire la Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 24 decembrie 2012 cu privire la examinarea litigiilor privind repararea prejudiciului moral și material cauzat persoanelor deținute prin violarea art. 3, 5, 8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, a invocat că reclamantul urmează să justifice cheltuielile de asistență juridică solicitate din dări de seamă ale avocatului cu privire la asistența juridică prestată și justificarea onorariului global sau per oră perceput de către avocat.

Iar prin prisma pct. 16 din Recomandarea privind cuantumul onorariilor avocaților și compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistență juridică, aprobată de Consiliul Uniunii Avocaților din Republica Moldova prin decizia nr. 2 din 30 martie 2012, pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CtEDO se evidențiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor și listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și orarul timpului aferent acestora.

Pe când, instanțele de judecată ierarhic inferioare nu și-au justificat soluția prin prisma recomandărilor specificate, or Petru Tincu nu a prezentat decât bonul de plată a serviciilor de asistență juridică.

În partea ce ține de încasarea sumei de 567,20 de lei cu titlu de prejudiciu material, a indicat că la materialele dosarului nu a fost anexat niciun înscris precum că în legătură cu examinarea cauzei penale, Petru Tincu a suportat cheltuieli de deplasare la ședințele de judecată. Or simplul înscris de la Gara Auto Glodeni nu demonstrează faptul că Petru Tincu s-a prezentat la ședințele de judecată, cu transportul de călători, cu autobuse pe rutele suburbane și interurbane.

La 18 aprilie 2019, prin intermediul Oficiului Poștal, Procuratura Generală a Republicii Moldova a depus referință la recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, prin care a solicitat admiterea recursului.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 14 ianuarie 2019, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire (f. d. 229 vol. I), care a fost recepționată de către Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova la data de 17 ianuarie 2019, ceea ce se atestă prin avizele de recepție anexate la dosar (f. d. 230, 233 vol. I).

Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile la 6 februarie 2019 și respectiv 8 februarie 2019, în termenul legal.

Examinând temeiurile recursului declarat de către Procuratura Generală a Republicii Moldova în raport cu materialele cauzei, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu prevederile art. 430 CPC, sunt în drept să declare recurs părțile și alți participanți la proces; martorul, expertul, specialistul, interpretul și reprezentantul, cu privire la compensarea cheltuielilor de judecată ce li se cuvine.

Reieșind din prevederile art. 429 alin. (5) CPC, nu pot fi atacate cu recurs hotărârile în a căror privință persoanele indicate la art. 430 nu au folosit calea apelului prevăzută de lege.

După cum denotă actele cauzei, hotărârea din 2 noiembrie 2017 a Judecătoriei Drochia sediul Rîșcani a fost contestată cu apel la 19 ianuarie 2018 de către Procuratura raionului Rîșcani, iar prin încheierea din 22 martie 2018 a Curții de Apel Bălți, a fost restituită cererea de apel a Procuraturii raionului Rîșcani în temeiul art. 369 alin. (1) lit. d) CPC, ca fiind depusă de o persoană care nu este în drept să declare apel, menținută prin decizia din 6 iunie 2018 a Curții Supreme de Justiție.

Procuratura Generală a Republicii Moldova nu a declarat un apel împotriva hotărârii din 2 noiembrie 2017 a Judecătoriei Drochia sediul Rîșcani.

Ca consecință, se constată că recursul declarat de Procuratura Generală a Republicii Moldova împotriva deciziei din 16 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți, este înaintat de o persoană care, prin prisma art. 429 alin. (5) și 430 CPC, nu este în drept să-l declare, or, Procuratura Generală a Republicii Moldova nu a folosit calea apelului prevăzută de lege.

Iar în conformitate cu prevederile art. 433 lit. c) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare.

Ca urmare, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de către Procuratura Generală a Republicii Moldova ca inadmisibil, întrucât ultima nu a folosit calea de apel, prin urmare a fost depus de o persoană care nu este în drept să-l declare.

Totodată, examinând temeiurile recursului declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul dat este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele recursului nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că conform jurisprudenței CtEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posedă puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a), 433 lit. c) art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile declarate de către Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Svetlana Filincova

Dumitru Mardari